

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

IV. An Deus possit aliquo nomine significari quidditatiue.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

nem. Ratio est; quia non sunt analogia per solam attributionem ad aliquid tertium, in quo solo formaliter reperitur ratio per nomen significata. ut accidit in sano respectu medicinae & vrinæ: sed tam Deus, quam creatura formaliter habent rationem per nomen significatum; tamen cum quadam subordinatione creaturae ad Deum, veluti causam & principium: ob quam solam causam. S. Thomas comparat hæc Analogia cum sano respectu medicinae & animalis, cum tamen hæc in eo differant, quod sanitas formaliter est in solo animali, in medicina vero solum causaliter.

6 Posteriorē partem recte tradunt Molina hic art. 5. Gregorius de Valentia cit. punc. 3. & fere Suarez hic libro primo capite nono, numero vndecimo, & Disputatione Metaphysica vigesima octava, idemque probant argumenta Scoti loco citato. Primo; quia potest intellectus esse certus de aliquibus, quod sit Ens, vel sapiens verbi gratia, & tamen ulterius inquirere, num sit Deus vel creatura: Ergo signum hoc est eiusmodi nomina significare vnum conceptum commune Deo & creaturae. Secundo quia possumus à perfectionibus creaturarum abstrahere vnum aliquem conceptum eiusmodi, qui nullam includat imperfectionem; vt sapientia V. G. & proinde illum verè attribuerē Deo, etiam absque conceptione particularis modi, quo conceptus ille Deo conuenit. Denique similis est ratio Entis, prout substantiæ & accidenti conuenit, vt ex veriori in Metaphysica traditur.

Assertio IV. Nomina, quæ metaphoricè Deo tribuntur, prius ac principalius conueniunt creaturis, quam Deo: quæ vero de vtriusque proprie dicuntur, si res significata spectetur, prius & principalius dicuntur de Deo, quam de creaturis; si vero nominum impositionem spectemus, prius de creaturis, quam de Deo dicuntur. Ita S. Thomas hic quaestio. decima tertia articulo sexto ex communi. Et ratio primæ partis est; quia nomina, quæ solum metaphoricè Deo conueniunt, de creaturis quidem proprie, de Deo autem non nisi improprie dicuntur; quocirca etiam per similitudinem & ordinem ad creaturas explicari debent. Ratio secundæ partis est; quia ratio per nomen eiusmodi significata, principalius & longè excellentius est in Deo, quam in creaturis. Ratio tertiæ partis; tum quia creatura prius à nobis cognoscuntur, quam Deus; illis ergo prius à nobis hæc nomina sunt imposita, quam Deo. Tum quia nomina huiusmodi habent modum significandi in concreto, vel in abstracto; qui proprie creaturis conuenit, non Deo, vt dictum dub. 1.

DVBIVM VI

An Deus possit aliquo nomine significari quidditatiuè.

S. Thomas q. 13. a. 1.

1 Sensus dubitationis est, an Deus aliquo nomine vocali, seu ex impositione significante, signi-

ficari possit quidditatiuè, & sicut est, seu quod idem, an possit aliquod nomen ingenerare conceptum Dei quidditatiuè, non connotando rem aliam, nec representando Deum instar alterius, sed faciendo vt intelligatur clarè & directè in seipso, sicut est, ac quasi per propriam, non alienam sui speciem, iuxta ea, quæ de quidditatiua cognitione dicta sunt quæst. præced. art. 1. de qua resunt quinque Doctorum sententiæ.

Prima est eorum, qui nominis significationem solummodo metiendam rati ex eius cognitione, qui nomen imponit, vel vsurpat, dicunt à Deo quidem & Beatis nomine aliquo significari posse, quidditatiuè Deum, non autem à Viatoribus. Ita Capreolus in 1. d. 22. art. 1. quaest. 1. Bassolis quaest. 1. art. 2. Ferrariensis 1. cont. gentes cap. 31. Caietanus hic quaest. 13. artic. 1. cum quibus ex parte consentiunt plures, qui absolute docent, nomen significationem penlandam esse ex cognitione, quam habet, qui nomen imponit; in quam sententiam Vasquez hic d. 57. cap. 1. refert plerisque veteres Scholasticos, speciatim Antihodorensem, Alenssem, Albertum, Bonauerum, Richardum, Marsilium, Henricum, Durandum, Argentinam, & ipsum S. Thomam hic art. 1. & lib. 1. cont. gent. cap. 3. sed qui æque iuxta sensum quartæ sententiæ intelligi potest.

Secunda sententia est aliorum, qui ex sola audientium cognitione, quam audito nomine, de re significata concipiunt, nominis significationem penlandam rati, asserunt, non solum à Deo & Beatis, sed etiam à Viatoribus, posse Deum quidditatiuè, & vt est, nominando significari, non quidem ipsis Viatoribus, sed Beatis. Ita Vasquez cit. Disp. 57. cap. 2. num. 9. qui pro eadem sententia citat etiam Scotum in 1. dist. 22. quaest. vn. & qui eundem sequuntur Ockam eadem d. q. vn. & Gabrielem q. vn. a. 3. Sed hi plus etiam sentiunt, vt mox dicemus.

Est igitur tertia sententia eorum, qui nominis significationem, seu vim significatiuam metiendam putant, nec ex loquentis, nec audientis cognitione, quam de re significata habent; sed ex voluntate & intentione directè imponentium nomen, ad ipsam in se substantiã rei significandam; esto nec ipsi loquentes nec audientes alij intelligant quidditatem rei; quare absolute docent, nomen Tetragramaton, item Deus, & similia plura, distinctè clarè & quidditatiuè, quantum scilicet in se est, significare Deum, siue essentiam Dei, à quocunque, & ad quemcunque vsurpentur: & addunt, ab ipso etiam homine viatore imponi eiusmodi nomina posse, ad Deum quidditatiuè significandum, tamen cum quidditatiuè non cognoscat: sicut inquirunt, nomen lapidis inter homines significat quidditatiuè essentiam lapidis, est eam in se quidditatiuè conceptu non cognoscimus; quod ingenis de me profiteor, inquit Molina, hic a. 1. et si Gregorius de Valentia hic q. 13. p. 1. Suarez 1. 2. c. 21. & ipsemet S. Thomas hic 1. q. 13. a. 8. ad 2. quod ad hoc exemplum attinet, contrarium profiteatur. Atque ita hanc sententiam tradunt Scotus, Ockam Gabriel loc. cit. quos ferè etiam sequitur Molina loc. cit.

Quarta sententia est, significationem nominis expèdèdã esse, ex modo cognoscèdi vtriusq; tã audientis, quã imponētis seu vsurpantis nomen; ac proinde quidditatiuè

ditatiuè

ditatiue non posse Deum significari aliquo nomine, nisi à Deo & Beatis; & quidem inter ipsos solum, seu potius ad ipsos solum Beatos (cū Deo proprie nihil per nomina significetur, vt superius dictum dub. 1.) non autem Viatoribus, aut à Viatoribus. Ita Henricus in summa art. 73. quaest. 5.

3 Quinta sententia est, nec istud quidem satis esse, ad vim & significationem nominis constituendam; sed praeterea requiri, vt nomen aliquod per se & sua vi propria conceptū quidditatum rei ingeneret audientibus quod nullū nomen facit; cum potius omne nomen per se tantū abstractiuam cognitionē rei menti ingeneret, qua nimirū res cognoscitur per speciem alienam ipsius nominis. Idcirco nullū omnino nomen vocale, à quo cūq; & ad quoscūq; vsurpetur, esse, aut esse posse nomen quidditatiū Dei. Ita Suarez hic l. 2. c. 21. Quod si ita esset, tū nullum omnino nomen quidditatiue significaret re illā, ad quam significandam est impositū; ac proinde nec ipsum vocabulū *Deo* quidditatiue significaret hominē; quod tamen videtur cōtra communem sensum omnium, & aperte est contra S. Thomam hic q. 13. a. 1.

Breuius itaq; dico, rem hāc omnē esse solius nominis quaestione, quidnā ad quidditatiuā significationē nominis alicuius requiratur, vt rectē notauit Vasquez c. 2. n. 6. & facile ex dictis liquet. In quā tamē hęc duo distinguo, nimirū vim ipsā significandi nominis alicuius in actu primo; & actualē significationē. Etenim vim significatiuā nominis in actu primo pensandam solummodo existimo ex impositione nominis, a deoq; ex mente & voluntate, seu intentione nomen imponentis, non qualibet tamen, sed morali & prudenti; qua nimirū in ordine ad comunem usum loquentiū, pro quib; ipse nomē hoc imponit. velit hoc aut illud eo nomine directē & distinctē significari; siue ipse distinctā eiusmodi cognitionem habeat, siue non. Per impositionē a. nominis intelligo, tam primam impositionē, quam usum comunem loquentiū, habentem vim impositionis. Quod ita oī tertia sententia sentio. Et ratio est. Quia sicut ipsa nominis significatio absolute pendet ex imponentis voluntate, ita etiam modus & vis significandi.

4 Dixi tamen, *moralis est prouidētis*, qualē nimirū omnes, qui nomina imposuerūt habuisse cōsentiunt. Quo fit, vt nemo imponentiū nomen aliquod, & nec ipse Deus, pro comuni vsu Viatorū (pro quibus nimirū solis omnis impositio nominū nobis cognita directē facta est) existimari possit, nomē aliquod voluisse ad distinctā rei alicuius, & claram seu quidditatiuā cognitionē ingenerandā imponere, quē tamen ipsa cognitio ex se, & suo genere quasi vniuerso impossibilis esset viatorib;: quia ita vtq; voluit imponere nomen, prout vsus eorū, p. quibus nomē ipse imposuit, requirebat. In quo proinde ab authoribus tertie sententiae aliquo modo dissentio, vt mox dicam.

Quod vero ad actualē significationē nominis attinet, absolute ceteris probabiliorē iudico quartā sententiā, hoc tamē sensū, vt existimē, nominis significationē non solū ex mente & voluntate imponentis, sed ex cognitione etiā non quidē loquentis, sed audientis esse pensandā: ita vt nomen illud quidditatiue rem aliquā significet, quod & ex mente imponentis impositū est, ad essentia rei alicui; quidditatiue significandā; atq; etiā hic & nūc, iuxta cōditionē & cogni-

tionē audientis, quā de re ipsa habet, quidditatiuā ei cognitionē ingenerat. Prima pars sequitur ex praecedenti doctrina; nullū n. nomē potest aliquid in actu secūdo significare, nisi in actu primo vim habeat ita significandi. Secundā partē amplector cū authoribus secundā sententiae. Ratio est. Quia supposita vi significandi ipsius nominis in actu primo, ipso vsu loquentis vtq; id ipsū re ipsa & in actu secūdo significatur audienti, quod nomen in actu primo significat; si modo vim & significatum nominis ipse probe intelligat.

Et confirmatur. Quia nemo dicere solet, se per vocabula graeca, vel hebraica aliquid alteri significasse, quē audiēs nullo modo intelligit; ac proinde nec dicere absolute potest, se illi quidditatiue aliquid significasse, si audiēs re significatā quidditatiue non intelligat: etsi dicere possit se quātū in se est, illi ita significasse, aut potius voluisse significare. E cōtrario vero fieri potest vt is qui loquitur, verba distinctē non intelligat, & tamen nihilominus distinctē dicatur audienti rem significasse: vt si rudi internūcio verba quēdā hebraica vel graeca alteri corā denuntianda commendem, eaq; is coram altero, vt iussus fuerat, voce depromat. Idem accidit cū Moniales P. salmos, aut alias orationes latinas ad Deum vel Sanctos recitant; quibus distinctē significat ipsi, quod orationib; illis significatur; etsi ea ipsē distinctē non intelligat.

Et saepe aliās fieri potest, vt aliquid alteri audienti distinctius significetur, quā à loquente fuerit intellectū. Vt si quis qui nunquā vidit Romā, nec loca sancta illi; nec vestigia illa antiquitatis, ex relatu solum, aut lectione librorū, alteri qui omnia vidit referat ac representet; hic certē ea multo melius alteri significat, quā dicit, quam ipse intelligat; quod est exemplum Vasquij n. 10. Ergo actualis significatio nominū non tam ex notitia loquentis, quā audiētis pensanda est. Neq; refert quod nomina sunt symbola quādā circa loquentem & audientē; ita vt per illū huic significet: hinc n. solū sequitur, loquentis etiā interuentu opus esse, vt nominibus aliquid audienti significetur; non tamē sequitur, ex eius notitia per se ac vniuersim dependere significationē, aut vim significandi nominis: esto ex eius mente non nunquam, quasi per accidēs, ambigua nominis significatio metienda sit: de qua re in materia de Sacramentis in genere agendum est.

6 Ex quibus nūc breuius ad presentē quaestione vni, ca assertionē respondeo: Nec vocabulo *Deus*, nec vllō alio nomine, nobis cognito, Deū significari ullis, seu ab vllis quidditatiue; imo nec ullū tale nomē vim habere significandi Deum quidditatiue. Ita Henricus & Suarez l. c. & videtur mens & sententia S. Thomae hic q. 13. a. 13. vbi ait: *Potest à nobis Deus nominari ex creatura; non tamen ita, quod nomen significans ipsum exprimat diuinam essentiam secundum quod est.* Quod ita etiā absolute tradit Greg. de Valentia q. 13. p. 1. Probatur ex dictis. Quia omnia nomina Dei nobis cognita siue ab hominibus siue ab Angelis, aut Deo ipso, directē solū imposita sunt & instituta, pro vsu Viatorum hominū; quibus quidditatiua Dei cognitio per se & ex suo genere impossibilis est: ergo nullū nomē directē institutū est, & impositum ad significandā quidditatiuā Dei cognitionē: Ergo nullū tale nomen vim habet significandi Deū quidditatiue: ac proinde nec re ipsa Deū quidditatiue significat, quā omnes cōsequētē ex dictis sunt manifeste. Quod si Beati à nobis

audientes nomen Dei quidditatiu cōceptu Deū cognoscunt, id tamen non fit per se & ex significatione nominis, quæ ab ipso etiā imponēte dependet, vt dictū est; sed per accidēs, & quasi preter vim ac meritū nominis, Et cōfirmatur. Quia omne nomē Deī nobis cognitū cū sit vel concretū vel abstractū, habet modū significandi Deū aliquo modo impropriū, adeoq; alienū à modo cognoscendi Deum sicuti est, seu quidditatiua cognitione, vt dictum dub. 1.

7 Non nego tamē, quod expressē etiā cōcedit Hēric⁹ l. c. cū ceteris authoribus, & Deū ipsū sibi, & ceteros beatos, Deo nomē posse imponere, quod Deū quidditatiu significet Beatis; sed nego, tale nobis nomen esse perfectū, aut reipsa reperiri inter ea, quæ hactenus nobis innotuerunt. In quē sensū loqui videtur S. Thomas cit. l. i. cont. gent. c. 3. vbi cōcedit quidē Deū à Beatis significari posse quidditatiuē, sed non aliquo nomine nobis hactenus cognitū, sed alio in beatitudine primū cognoscēdo; quo refert illud Zachar. vlt. v. 9. in die illa erit Dominus vnus, & nomē eius vnu. Imo quāuis vis significatiua nominis depēdeat non tā ex cognitione, quā mēte & voluntate rationabili imponētis, vt dictū; nego tñ, posse à Viatoribus Deo nomē imponi, quod ipsū essentialiter significet, non precisē quia in viatore nomē imponēte abest cognitio quidditatiua Dei, q. hæc necessaria sit in impositore talis nominis, vt putat Hēric⁹; sed quia vniuersim Viatorib⁹, p quorū vñ talis impositio fit, impossibilis est talis cognitio, ad quā proinde viatorib⁹ in generāda nemo prudēter velle potest nomē aliquod imponere. Neq; est in hac re nō magni momēti diuti⁹ inherēdū.

DVBIVM V.

Quod nā nomē sit maximē propriū Dei, ceterisq; præstantius, & vtrū nomē Dei Tetragrammatō idē sit cū illo Dei nomine Exod. 3. Qui est.

S. Thomas 1. p. q. 13. a. 8. 9. 10. 11.

1 Quid ad primum attinet, multa quidē tū de alijs Dei nominibus, tū particulatim de illo nomine Tetragrammatō, quod cōsuetū nobis vsu his locis *teho*, uascribere & pñūciare solem⁹, ab Hebræis, & Hebraizantibus literatoribus, alijsq; scripturæ S. Interpretibus differūt, sed quæ ad scholasticā Theologiā parū pertinet. S. Thomas q. 13. a. 11. illud solū quærit, Vtrū nomē *Qui est* sit maximē nomē Dei propriū, vbi tria potissimū nomina inter se confert, nimirū nomē *Qui est*, nomē Tetragrammaton, & nomē Deus; quod nomē esse naturę, non proprietatis, aut effectus diuini, dixerat a. 8. idemq; nomen propriē esse incommunicabile, etsi improprietatq; analogicē etiā alijs præterquā vero Deo non nunquā attribuatur, asserit a. 9. & 10. quod nos etiā super⁹ hac d. q. 1. d. 1. notauim⁹.

De his igitur nominibus ita inter se collatis cit. a. 11. duo asserit in corp. & ad 1. Primum; inter omnia nomina diuina, nomē illud *Qui est*, quod habetur Exod. 3. v. 14. triplici ratione, seu quod hic idē est apud S. Thomā, ex triplici capite, seu sub tribus considerationib⁹ spectatū, esse maximē propriū Dei: primo quidē propter sui significationē, vel potius vt in resp. ad 1. declarat, propter significationē eius, à quo nomen hoc impositū est, scilicet ab *Esse*. Non enim significat

formam aliquam, per ipsum *Esse*, siue per existētiam quasi vltērius determinabilem; sed ipsum *Esse*, quæ est essentia ipsamet, & quasi forma Dei.

Secundo propter eius vniuersalitatē, siue vt in resp. ad 1. declarat quantū ad modū significandi. Quanto enim aliqua nomina, inquit, sunt minus determinata & magis communia & absoluta, tūto magis propriē dicitur de Deo à nobis; Omnia a. alia nomina, vel sunt minus communia, vel sic uertantur cū ipso, tamē addit aliqua supra ipsum (*Esse*) secundū rationē, & c. Quolibet n. alio nomine determinatur aliquis modū substantiæ rei; sed hoc nomē *Qui est*, nullū modū essēdi determinat, sed se habet indeterminate ad omnes; & idē nominat ipsam pelagus substantiæ infinitum.

Quod cōfirmatur ex S. Damasceno l. 1. orth. fid. c. 12. vbi ait: Enimvero videtur princip. diuis omnium de Deo dictorū nominiū esse, *Qui est*; quæ ad modū ipse dās respōdit sibi. Mosi in monte inquit. Dicit filij Israel, *Qui est*, misit me. Totū enim in seipso cōprehendēs habet ipsum esse veluti quoddā substantiæ infinitū & interminū. Subiicit tamē Damascenus: Quæ ad modū a. Jāctus ait Dionysius (c. 3. de diuin. nom.) primariū Dei nomē est *Bonū*; non n. primū est dicitur de Deo esse, sed ipsū bonū. Vbi S. Damascenus S. Dionysij opinionem suę videtur opponere, simul tamen etiam postponere; nec omnino sine causa; quia prius ac principalius est in Ente *Esse*, quā bonū esse; illudq; huius est quodammodo sūdamētū. In quē sensum etiā S. Thom. resp. ad 2. S. Dionysij explicans ait, *Bonum esse principale nomen Dei, in quantum est causa, non tamen simpliciter. Nam *Esse* absolute præintelligitur causa.*

Tertiū ait S. Thomas nomen *Qui est*, esse maximē propriū Dei, ex eius significatione, seu potius con-significatione, siue vt ipse loquitur resp. ad 1. quantū ad modū con-significandi. Con-significat enim tempus de præterito: quod maximē propriē de Deo dicitur, cuius *Esse* non nouit præteritū vel futurū, iuxta Augustinum 3. de Trinit. cap. 2. & lib. 83. qq. q. 17.

Alterum quod docet S. Thomas cit. art. 11. ad 1. est non vñ; uequa; probetur Valquirio disp. 59. cap. 3. est, his quæ dicta sunt non obstantibus, quantum ad id, ad quod imponitur nomen significandum, esse magis propriū (Dei) hoc nomen *Deus*; quod imponitur ad significandum naturam diuinam (sub proprio scilicet & incommunicabili conceptu confuso ipsius naturæ diuinæ; cum tamen illud *Qui est*, communi ratione etiam creaturæ propriē sit communicabile:) & adhuc magis propriū nomen esse Tetragrammaton: quod est, inquit, compositum ad significandam ipsam Dei substantiam incommunicabilem, & vt sic licet loqui, singularem: qua de causa etiam nunquam in scriptura absolute & significatiuē falsis Dijs, aut creaturæ tribuitur. Vnde colligitur, simpliciter & absolute nomen maximē propriū Dei, adeoque ceteris omnibus præstantius esse, nomen illud Tetragramton; quæcunque demum sit, & quæcunque sit eius genuina pronuntiatio: quia præstantia nominis potissimum & absolute spectanda est, nec ex eo, ex quo desumpta est eius impositio, nec ex modo significandi, aut con-significandi; sed ex eo, ad quod directē & formaliter significandum est impositum, seu ex formali eius significato, quod in nomine præcipuum est.

Quod verò ad secundum hac dubitatione propositum attinet, non desunt, qui affirmant, nomen Dei Tetragrammaton, idem esse cum illo nomine Dei he-

braico,